

Itālija

Vispārīgā informācija

Oficiālais nosaukums:	Itālijas Republika
Valsts iekārta:	parlamentāra republika
Galvaspilsēta:	Roma
Valsts valoda:	itāļu

Teritorija

Platība:	301 230 km ²
Sauszemes robeža:	1932 km
Krasta līnija:	7600 km
Robežvalstis:	Austrija 430 km, Francija 488 km, Vatikāns 3,2 km, Sanmarīno 39 km, Slovēnija 232 km, Šveice 740 km
Administratīvais iedalījums:	15 reģioni un 5 autonomie reģioni
Lielākās pilsētas:	Milāna, Neapole, Roma, Turīna, Florence, Palermo

Iedzīvotāji

Iedzīvotāju skaits (1.01.2014):	60 782 668*
Pieaugums (2014):	0,4‰*
Nacionālais sastāvs:	itāļi, kā arī nelielas vācu, franču un slovēņu minoritātes Itālijas ziemeļos, bet dienvidos - albāņu un grieķu kopienas**
Reliģijas:	kristieši (pārsvārā Romas katoļi) 80%, pārējie 20%**

Ekonomiskie rādītāji

IKP (2014):	1,62 triljoni EUR*
IKP pieaugums (2014):	-0,4%*
IKP uz vienu iedzīvotāju (2014):	26 582 EUR*
IKP PPP (2014):	2,1 triljons USD** (13. vieta pasaulē)
IKP PPP uz vienu iedzīvotāju (2014):	34 500 USD** (49. vieta pasaulē)
Preču eksports (2014):	400 miljardi EUR*
Preču imports (2014):	355,1 miljardi EUR*
Eksporta partneri (2013):	Vācija 12,6%, Francija 11,1%, ASV 6,8%, Šveice 5,7%, Lielbritānija 4,7%, Spānija 4,5%*
Importa partneri (2013):	Vācija 14,7%, Francija 8,4%, Ķīna 8,4%, Krievija 6,4%, Nīderlande 5,9%, Spānija 4,5%, Beļģija 4,1%*
Eksporta produkti:	audumi un gatavie apģērbi, iekārtas un mehānismi, transportlīdzekļi un to detaļas, ķīmiskie izstrādājumi, pārtikas produkti, tabaka un dzērieni, krāsainie metāli
Importa produkti:	ķīmiskie izstrādājumi, transportlīdzekļu aprīkojums, enerģētikas produkti, derīgie izrakteņi un krāsainie metāli, audumi un gatavie apģērbi, pārtikas produkti, tabaka un dzērieni
Galvenās nozares:	mašīnbūve, dzelzs un tērauda apstrāde, ķīmiskā rūpniecība, tekstilrūpniecība, apavu ražošana, pārtikas rūpniecība, keramikas izstrādājumu ražošana, tūrisms
Dabas resursi:	dabas gāze, ogles, dzīvsudrabs, cinks, azbests, zivju resursi, aramzeme
Ienākošās uzkrātās ĀTI (2014):	403,7 miljardi EUR***
Izejošās uzkrātās ĀTI (2014):	547,6 miljardi EUR***
Valūta:	eiro (EUR)
Fiskālais gads:	kalendārais gads

* Istituto nazionale di statistica - www.istat.it

** Central Intelligence Agency - www.cia.gov

*** Banko d'Italia - www.bancaditalia.it

Inflācija (2014):	0,2%*
Bezdarba līmenis (2014)	12,7%*
Uzņēmuma ienākuma nodoklis:	27,5%

Papildus informācija

Tālsarunu kods:	+39
Interneta IDL:	.it

Itālija atrodas Eiropas dienvidos Apenīnu pussalā. Valsti apskalo piecas jūras – rietumos Ligūrijas un Tirēnu jūra, austrumos Adrijas jūra, dienvidos Jonijas un Vidusjūra. Tā robežojas ar Franciju (488 km), Šveici (740 km), Austriju (430 km) un Slovēniju (232 km). Itālijas teritorijā atrodas arī divas pundurvalstis - Vatikāns (robeža 3,2 km) un Sanmarīno (39 km). Savukārt Šveicē Itālijai pieder anklāvs - Campione d'Italia. Itālijas kopējā teritorija ir 301 230 km². Tās unikālais ģeogrāfiskais stāvoklis noteicis valsts politisko un ekonomisko attīstību.

POLITIKA

Valsts galva ir **Serdžio Matarella**, Itālijas

premjerministrs ir **Mateo Renzi**.

Likumdevējs ir divpalātu parlaments, kas sastāv no senāta ar 321 deputātu vietu un deputātu palāta ar 630 vietām. Deputātus ievēl uz pieciem gadiem.

Augstākās tiesas Itālijā ir Augstākā kasācijas tiesa un Konstitucionālā tiesa.

IEDZĪVOTĀJI

Itālijā dzīvo aptuveni 60 miljoni iedzīvotāju, kas ierindo Itāliju 4. vietā Eiropas Savienībā pēc iedzīvotāju skaita (pēc Vācijas, Francijas un Lielbritānijas) un 23. vietā pasaulē. Itālijā ir 5. augstākais iedzīvotāju blīvums Eiropā (196 iedz./km²). Gandrīz piektā daļa itāļu ir pensionāri. Aptuveni divas trešdaļas Itālijas iedzīvotāju dzīvo pilsētās, kas ir daudz zemāks rādītājs kā citās Rietumeiropas valstīs. Itāļi priekšroku dod dzīvei laukos. Apdzīvotība lielāka ir Kampanjas, Ligūrijas un Lombardijas apgabalos. Mūsdienu nozīmīgākie rūpniecības centri ir Milāna, Neapole, Dženova un Turīna. Milānas megapolē dzīvo 7,4 miljoni iedzīvotāju, Romā – 3,8 miljoni, Neapolē 3,1 un Turīnā – 2,4 miljoni iedzīvotāju. Itālijas etniskais sastāvs ir visai viendabīgs - 95% ir itāļi.

DABA UN DERĪGIE IZRAKTEŅI

Itālija pārsvarā ir kalnaina zeme, izņemot Po upes līdzenumu Emīlijas Romanjas reģionā. Itālijai pieder Sicīlijas, Sardīnijas un Elbas sala, un vēl 70 mazākas salas. Lielākais ezers ir Garda. Visas pussalas garumā stiepjas Apenīnu kalni un ziemeļos Alpi. Sicīlijas salā atrodas pats lielākais aktīvais vulkāns Eiropā – Etna (3340 m v.j.l.) Valsts augstākā virsotne ir Monblāns - 4807 m v.j.l. (atrodas uz Francijas un Itālijas robežas), kas ir arī Eiropas augstākā virsotne. Itāļi ļoti nopietni izturas pret dabas aizsardzību, tādēļ Itālijā izveidoti 23 nacionālie parki, 89 reģionālie parki, 270 reģionālie rezervāti, 142 valsts rezervāti, 47 purvu rezervāti, 7 jūras rezervāti. Itālijas dabas resursi saimnieciskās izmantošanas gaitā ir jūtami samazinājušies. Tikai 1/5 Itālijas teritorijas klāj meži, kas saglabājušies galvenokārt kalnos. Alpu ieleju ainavas, piekrastes pludmales un siltās jūras veido pamatu pasaules nozīmes kūrortu, sporta un relaksācijas centru attīstībai Itālijā.

Zemes dziļēs ir dažādi derīgie izrakteņi, taču to krājumi ir nelieli vai arī gandrīz izsīkuši. Lielākā Itālijas bagātība ir dzīvsudraba rūdas Toskānā un polimetāliskās rūdas Austrumalpos un Sardīnijā. Daudzās Eiropas valstīs ievērojamas celtnes rotā Itālijas greznie apdares akmeņi – marmors. Itālija iegūst arī dabasgāzi un sēru.

Itālijas ziemeļos vasaras ir karstas, vidējā gaisa temperatūra jūlijā ir no +22° līdz +24° C. Vidējā gaisa temperatūra janvārī ir ap 0° C. Dienvidos ir Vidusjūras klimats, vasaras ir karstas un sausas, vidējā jūlija temperatūra ir +26° C, bet ziemas ir siltas un maigas, vidējā janvāra temperatūra ir no +8° līdz +10° C. Sniegs uzsnieg reti (izņemot kalnu rajonus, kur virs 1500 m sniegs turas 200 dienas gadā).

VĒSTURE

Arheoloģiskajos izrakumos atklātās cilvēku apmetnes Itālijas pussalā attiecināmas uz paleolītu, t.i., apmēram, pirms 200 tūkstošiem gadiem. Ap 8.-7. gs. p.m.ē. Itālijas pussalas austrumu un dienvidu daļā, kā arī Sicīlijā masveidā parādījās grieķu apmetnes. Apmēram šajā laikā sāka veidoties arī Roma. Romieši šīs grieķu biezi apdzīvotās vietas bija iesaukuši par Lielo Grieķiju (Magna Graecia). Senās Romas laikā Itālijas pussalu sāka dēvēt par Itāliju, lai gan šī vārda izcelsme ir visai

neskaidra. Sākotnēji tā apzīmēja tikai pussalas dienvidu daļu. Tikai pēc tam, kad romieši bija pakļāvuši visu pussalu, šo jēdzienu arī sāka attiecināt uz visu pussalas teritoriju.

Pēc Romas impērijas sabrukuma Itālijas pussalā viena pēc otras iebruka dažādas klejotāju ciltis - pārsvarā ģermāņi. Arī vēlākās Eiropas un Āzijas karalistes - Bizantija, Karolingi, Svētā Romas impērija-vairāku gadsimtu laikā mēģināja izveidot vienotu Itālijas valsti un pakļaut to savai kontrolei. Taču vēl 18. gs sākumā par kontroli cīnījās dažādi iekšējie un ārējie politiskie spēki - Savoja, Austrijas Hābsburgi un Toskānas hercogiste. Papildus tiem 1738. gadā vēl pievienojās Burbonu karaļnama valdījumi Neapolē. Itālijas apvienošanās izdevās tikai 19. gs. No 1865. līdz 1871. gadam Itālijas galvaspilsēta bija Florence.

EKONOMIKA

Valsts galvenās tautsaimniecības nozares ir ķīmiskā rūpniecība, mašīnbūve, pārtikas rūpniecība, tekstilrūpniecība un tūrisms. Itālija ir rūpnieciski attīstīto valstu grupas G8 locekle. Tās ziemeļu reģioni, rēķinot ienākumus uz vienu iedzīvotāju, ir starp bagātākajiem visā Eiropā.

KULTŪRA

Itālijai ir bagāts kultūras mantojums. Galvaspilsēta Roma bijusi Rietumu civilizācijas centrs un Katoļu baznīcas centrs. Apenīnu pussala piedzīvoja arī viduslaiku humānisma un renesanses pirmsākumus. Šie procesi, pateicoties tādiem prātiem kā Makiavelli, Dante, Leonardo un Galileo, lielā mērā iespaidoja Eiropas politisko domu, filozofiju un mākslu.

Itāļu slavenāko mākslinieku saraksts ir ļoti garš, tajā noteikti jāmin Džoto di Bondone, Sandro Botičelli, Leonardo da Vinči, Mikelandželo, Tintoreto, Karavadžo. No Itālijas nāk tādi pasauleslaveni komponisti kā Verdi un Pučīni, kinorežisors Frederiko Fellīni.

Itālijas virtuve ir viena no izsmalcinātām un daudzveidīgākām Eiropā, to veido gan Neapoles un Kalabrijas pikantajās garšvielās pagatavotie tradicionālie ēdieni, Ligūrijas ēdieni ar pesto jeb bazilika mērci, gan arī Itālijas Alpu rajoniem raksturīgo siera un risoto ēdienu variācijas. Itālija asociējas ar spageti, picām, tomātiem, olīva eļļu, kapučīno un espresso kafiju.

